

OPINIE SEPARATĂ,

expusă în temeiul articolului 27 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317 din 13 decembrie 1994 și al articolului 67 din Codul jurisdicției constituționale nr. 502 din 16 iunie 1995

1. Prin Decizia nr. 103 din 29 august 2023 a fost declarată inadmisibilă sesizarea nr. 35a/2023 pentru controlul constituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 824 din 10 februarie 2023 privind desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru și a Hotărârii Parlamentului nr. 28 din 16 februarie 2023 pentru aprobarea Programului de activitate și acordarea votului de încredere Guvernului, depusă de dnii Vlad Batrîncea și Grigore Novac, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Potrivit autorilor sesizării, în 10 februarie 2023, data la care a desemnat un candidat la funcția de Prim-ministru, Președintele Republicii și-ar fi exercitat atribuțiile constituționale de consultare cu fracțiunile parlamentare de o manieră care le lipsește de conținut și, deci, de eficacitate. Ei susțin că Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 824 din 10 februarie 2023 contravine articolului 98 (întrestirea Guvernului) din Constituție (a se vedea DCC nr. 103 din 29 august 2023, §§ 4, 10).

3. În raport cu aceste critici de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a reținut că Decretul Președintelui Republicii privind desemnarea candidatului pentru funcția de Prim-ministru din data de 10 februarie 2023 a reprezentat **o consecință a consultărilor avute, în special, cu fracțiunea majoritară din Parlament. Desemnarea candidatului propus de această majoritate parlamentară nu reprezenta, pentru Președintele Republicii, o opțiune, ci o obligație constituțională. Indiferent de durata consultărilor avute cu fracțiunile parlamentare, Președintele era obligat să desemneze candidatul dorit de majoritate.** În consecință, această realitate obiectivă are o pondere mai mare decât orice altă eventuală abatere procedurală pe care a implicat-o consultarea cu celelalte fracțiuni parlamentare (a se vedea DCC nr. 103 din 29 august 2023, § 13).

4. Nu susțin această decizie din următoarele considerente.

5. Potrivit articolului 98 alin. (1) din Constituție, **după consultarea fracțiunilor parlamentare**, Președintele Republicii Moldova desemnează un candidat pentru funcția de Prim-ministru. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că, deși exclusivă, atribuția Președintelui Republicii de a desemna un candidat pentru funcția de Prim-ministru nu poate fi discreționară, deoarece Președintele va desemna un candidat pentru funcția de premier **numai după consultarea fracțiunilor parlamentare.** Consultarea care rezultă din norma constituțională a articolului 98 alin. (1) este un **dialog autentic asumat de părți**, dialog care trebuie **realizat cu bună-credință, în mod sincer și responsabil.** Pe un astfel de dialog trebuie să se fundamenteze în mod obiectiv decizia Președintelui Republicii de desemnare a candidatului la funcția de Prim-ministru. Consultarea reprezintă un instrument juridic prevăzut de Constituție, care nu poate fi lipsit de eficiență. Președintele țării **nu trebuie să consulte deputații doar pro forma.** Desemnând candidatul pentru funcția de Prim-ministru, **Președintele Republicii trebuie să facă dovada imparțialității și a neutralității sale politice, a echidistanței sale față de toate grupurile parlamentare. Președintele nu are dreptul constituțional de a se**

suprapune grupurilor parlamentare și nu-și poate subordona partenerii de dialog politic pe care îi consultă. Președintele Republicii nu-și poate impune propriul candidat (a se vedea HCC nr. 23 din 6 august 2020, §§ 17-20; HCC nr. 6 din 23 februarie 2021, §§ 40-43, 60; HCC nr. 10 din 22 martie 2021, §§ 45-48).

6. În cazul în care este constituită o **majoritate parlamentară absolută formalizată**, Președintele Republicii este obligat să desemneze candidatul înaintat de această majoritate pentru funcția de Prim-ministru. În cazul în care nu este constituită o majoritate parlamentară absolută formalizată, Președintele Republicii este obligat ca, după consultarea fracțiunilor parlamentare, să desemneze un candidat pentru funcția de Prim-ministru, chiar dacă fracțiunile parlamentare nu sunt de acord cu propunerea sa (a se vedea HCC nr. 23 din 6 august 2020, § 25, punctul 2 din dispozitiv; HCC nr. 6 din 23 februarie 2021, §§ 48, 51; HCC nr. 10 din 22 martie 2021, § 53).

7. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că condiția unei „**majorități parlamentare absolute formalizate**” care propune candidatul la funcția de Prim-ministru este îndeplinită dacă: (i) **actul care atestă formalizarea majorității parlamentare conține date cu privire la numărul și deputații concreți care constituie majoritatea parlamentară absolută**; (ii) **actul reflectă disponibilitatea deputaților de a susține o anumită candidatură pentru funcția de Prim-ministru**; (iii) **actul este comunicat Președintelui Republicii Moldova în mod oficial** (a se vedea HCC nr. 6 din 23 februarie 2021, §§ 51, 52).

8. Astfel, într-o cauză examinată, Curtea a observat că, pe 11 februarie 2021, 54 de deputați au semnat o Declarație de constituire a majorității parlamentare pentru susținerea dnei Mariana Durleșteanu în calitate de candidat pentru funcția de Prim-ministru. De asemenea, Declarația în discuție a fost citită în ședința plenară a Parlamentului și comunicată Președintelui Republicii. Drept urmare, **Curtea a reținut că condiția înaintării candidatului pentru funcția de Prim-ministru de către o majoritate parlamentară absolută formalizată a fost îndeplinită** (a se vedea HCC nr. 6 din 23 februarie 2021, § 53).

9. În prezenta cauză, **candidatul la funcția de Prim-ministru nu a fost propus de o majoritatea parlamentară absolută formalizată**. Nu există un act prin care majoritatea parlamentară a fost formalizată, cu precizarea deputaților care o constituie, a disponibilității de a susține o anumită candidatură pentru funcția de Prim-ministru, precum și cu notificarea oficială a Președintelui Republicii Moldova.

10. În acest context, trebuie de menționat că condiția formalizării majorității parlamentare absolute care propune candidatul la funcția de Prim-ministru **nu se interpretează în funcție de prevederile actelor infraconstituționale**, spre exemplu, în funcție de prevederile articolului 4 alin. (12) din Regulamentul Parlamentului. Dimpotrivă, hotărârile Curții Constituționale prin care se interpretează un text constituțional au forță de Constituție și sunt obligatorii, inclusiv considerentele lor, pentru toate autoritățile Republicii Moldova. Acestea se aplică direct, fără nici o altă condiție de formă (a se vedea HCC nr. 6 din 23 februarie 2021, §§ 49, 52).

11. Prin urmare, **constat incidența articolului 98 alin. (1) din Constituție** în prezenta cauză și consider că la etapa fondului era necesar să se verifice dacă procesul de desemnare a candidatului pentru funcția de Prim-ministru a corespuns exigențelor constituționale.

12. Așadar, în opinia mea, Curtea Constituțională trebuia să **declare sesizarea admisibilă, pentru a o examina în fond și pentru a verifica conformitatea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 824 din 10 februarie 2023 cu articolul 98 alin. (1) din Constituție.**

Judecător al Curții Constituționale

Serghei ȚURCAN

29 august 2023